

ПРОДУКТИВНІСТЬ КУЩІВ ТА ЯКІСТЬ ЯГІД БЕЗНАСІННИХ СОРТІВ ВИНОГРАДУ РУСБОЛ ТА РОМУЛУС У ЦЕНТРАЛЬНОМУ ПОЛІССІ УКРАЇНИ

Алексеевич Т.М.

Житомирський національний агроекологічний університет

Свіжий виноград – цінний харчовий, дієтичний, лікувальний продукт. Обсяги виробництва столового винограду в Україні не забезпечують потреби її внутрішнього ринку. Так, річний рівень споживання столового винограду на душу населення в окремі роки не досягає навіть 1 кг [4], тоді як науково-обґрунтована норма дорівнює 8-10 кг [3]. «Програмою розвитку виноградарства і виноробства України на період до 2025 року» передбачено довести річне споживання столового винограду вітчизняного виробництва на душу населення до 5,2 кг[5]. Підвищений попит у споживачів мають безнасінні сорти винограду. Промисловий сортимент України представлений набором із 40 столових сортів, з яких тільки 2 сорти – безнасінні [6]. Вирощування винограду на присадибних та дачних ділянках дозволяє збільшити споживання його населенням. З метою

визначення столового сортименту для присадибної культури винограду в умовах центрального Полісся України вважаємо за доцільне вивчення продуктивності кущів та якості винограду безнасінних сортів Русбол та Ромулус.

Русбол (СВ 12–375 × Надранній безнасінний) – безнасінний (третя категорія безнасінності) сорт російської селекції (ВНДІВіВ ім. Я.І. Потапенка) раннього строку досягання. Кущі середньо- та сильнорослі. Грона великі і дуже великі, конічні, середньої щільності. Ягоди середні, овальні, білі, гармонічного смаку. Урожайність дуже висока. Морозостійкість підвищена (-25°C), стійкий проти мілдью, сірої гнилі [8].

Ромулус (Вітіс ріпарія х Кишмиш білий) – безнасінний (перша категорія безнасінності) сорт американської селекції середнього строку досягання. Кущі середньорослі. Грона середні і великі, конічні, середньої щільності. Ягоди середні, круглі, зеленувато - жовті, гармонічного смаку з ананасно - суничним присмаком, безнасінні. Врожайність висока. Морозостійкість підвищена (-26°C), стійкий проти мілдью, сірої гнилі. При перевантаженні і недостатньому вологозабезпеченні ягоди опадають [8].

Матеріалом дослідження слугували виноградні насадження сортів Русбол і Ромулус на ампелографічній ділянці у ботанічному саду Житомирського національного агроєкологічного університету (ЖНАЕУ). Ґрунт ділянки – чорнозем вилугуваний. Схема садіння кущів – $2,5 \times 1,5$ м, формування – віялове, безштамбове. Ведення приросту – вертикальне на чотирьохярусній вертикальній шпалері. Культура – укривна. Рослини кореневласні.

Обліки проводили за методом кущ – повторність (по кожному сорту 6 кущів). Визначення величини врожаю, масових концентрацій у соку ягід цукрів та кислот, активності росту і ступеню визрівання пагонів проводили за загальноприйнятими у виноградарстві методиками [7].

Як свідчать одержані нами багаторічні дані, після обрізки, залежно від стану однорічного приросту, у сорту Русбол величина навантаження кущів вічками в середньому становила 40,8 шт., або на 20% більше, ніж у Ромулусу (табл.1) Перший сорт за кількістю пагонів, що залишилися на кущах після видалення зайвих, у 1,5 рази перевищив другий. У шпалерно-рядових насадженнях з вертикальним розміщенням приросту на шпалері оптимальним є розміщення на 1 м^2 площі живлення 7-9 пагонів середньорослих сортів, 6-8 – сильнорослих [2]. У Русболу навантаження кущів пагонами було в межах оптимуму, у Ромулусу – нижче мінімального значення критерію на 27%.

Біологічною особливістю сорту Русбол є дуже висока плодоносність пагонів, як наслідок, кущі перевантажуються гронами, спостерігається дуже значне уповільнення росту пагонів. Щоб уникнути перевантаження у Русболу при обламуванні, крім слабких безплідних та плодоносних пагонів, видаляли ще зайві суцвіття на сильних пагонах. Агрообліки показали, що за кількістю суцвіть в розрахунку на один розвинений пагін (K_1) та на один плодоносний пагін (K_2) між сортами відсутня суттєва різниця. Обидва сорти мали високий відсоток плодоносних пагонів, у Ромулусу після обламування було в середньому на 7,7% більше плодоносних пагонів, ніж у Русболу. Середня маса грона, як і навантаження пагонами, коефіцієнт плодоношення (K_1) є складовою

структурної формули урожаю винограду. Аналіз багаторічних даних показав, що у сорту Русбол величина середньої маси грона дуже висока – 265г, у Ромулусу – висока (245г).

Таблиця 1

Урожайність, показники якості ягід, стан однорічного приросту безнасінних сортів винограду Русбол і Ромулус (2002-2012 р.р.).

Показники	Сорти	
	Русбол	Ромулус
Навантаження вічками, шт./кущ	40,8	34,1
Навантаження пагонами, шт./кущ	28,6	18,7
шт./м ² площі живлення	8,2	5,1
Плодоносних пагонів, %	68,2	75,9
Коефіцієнт плодоношення, К ₁	0,97	1,00
Коефіцієнт плодоношення, К ₂	1,38	1,45
Середня маса грона, г	265	245
Продуктивність пагону, г	257	245
Урожай: кг/кущ	4,5	2,9
т/га	12,0	7,8
Масова концентрація в ягодах:		
цукрів, г/100см ³	14,6	15,7
кислот, г/дм ³	8,4	8,7
Довжина однорічного приросту, м/кущ	34,9	29,8
Середня довжина пагону, см	207	209
Середня довжина визрілої частини пагону, см	146	119
Визрівання пагонів, %	72	57

Показник «продуктивність пагону» (ПП) використовують як фізіологічний критерій продуктивності сорту і розраховують множенням коефіцієнта плодоношення (К₁) на величину середньої маси грона [1]. Дані свідчать, що за величиною ПП сорт Русбол відноситься до групи високопродуктивних, у сорту Ромулус значення ПП вище середнього рівня [1]. Русбол порівняно з сортом Ромулус, внаслідок більшого навантаження пагонами кущів, а в кінцевому підсумку і 1 га, забезпечив одержання дуже високого врожаю – 12,0 т/га. Сорт Ромулус характеризувався високою урожайністю – 7,8 т/га. Масова концентрація цукрів у соку ягід обох досліджуваних сортів відповідала кондиціям столового винограду [3], проте у Ромулусу вміст цукрів був вище в середньому на 1,1 г/100см³. Масова концентрація кислот була близькою до кондиційних значень [3] і перевищила необхідний рівень відповідно на 0,4 г/дм³ (Русбол) та 0,7 г/дм³(Ромулус).

У кущів обох сортів відмічена сильна активність росту пагонів (табл.1). У кущів Русболу за рахунок більшого навантаження пагонами сумарна довжина однорічного приросту була в середньому на 6,1м або на 17% більше, ніж у Ромулусу. Сорт Русбол характеризувався задовільним визріванням лоз, Ромулус – поганим, проте, визрілої частини було достатньо для забезпечення навантаження кущів вічками при обрізуванні.

Таким чином, за результатами десятирічного (2002-2012р.р.) вивчення біолого-господарських показників безнасічних сортів винограду Русбол і Ромулус в умовах ботанічному саду Житомирського національного агроекологічного університету встановлено, що за укриття культури в шпалерно-рядових насадженнях при вертикальному розміщенні приросту сорт Русбол забезпечує високу продуктивність пагону і дуже високу урожайність. У сорту Ромулус продуктивність пагону вище середнього рівня, урожайність висока. У обох сортів ягоди за вмістом цукрів відповідали необхідним для столового винограду кондиціям якості, кислотність соку ягід була близькою до кондиційних параметрів. Кущі досліджуваних сортів характеризувалися сильним ростом пагонів, ступінь визрівання лоз була достатньою для забезпечення навантаження кущів вічками при обрізуванні. Безнасічні сорти винограду Русбол і Ромулус слід рекомендувати для присадибної культури винограду в умовах центрального Полісся України.

Література

1. Амирджанов А.Г. Солнечная радиация и продуктивность виноградника / А.Г. Амирджанов. – Ленинград: Гидрометеиздат, 1980. – 208с.
2. Виноград: Перспективные и новые сорта с элементами агротехники / И.А. Кострикин, Л.Ф. Мелешко, Е.П. Чебаненко [и др.]. – Ростов на Дону: «Военный Вестник Юга России», 2001. – 183 с.
3. Виноградарство: підр. [для вищих навч. закл.] / М.О. Дудник, М.М.Коваль, Козар І.М.[та ін.]; за ред.. Хреновського Е.І. – 2-е вид., перероб. та допов. – К. Арістей, 2008. – 332с.
4. Власов В.В. Екологічні основи кадастру виноградних насаджень/ В.В.Власов, О.Ф. Шапошніков. – О.: ННЦ «ІВіВ ім. В.Є. Таїрова», 2009. – 124 с.
5. Галузева програма розвитку виноградарства та виноробства України на період до 2025 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.minagro.gov.ua.
6. Иванченко В.И.Промышленный конвейер столовых сортов в Украине / В.И. Иванченко, Олейников Н.П., Лиховской В.В. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.vinograd.info.
7. Методические рекомендации по агротехническим исследованиям в виноградарстве Украины. – Ялта: Институт винограда и вина «Магарач», 2004. – 264 с.
8. Столовые устойчивые сорта винограда и агроэкологические ресурсы для их выращивания/ Л.Ф.Мелешко, А.Д.Лянной, И.А.Кострикин и др. – Запорожье: изд. ЗГТУ, 2000. – 52 с.